

प्रत्यभावेदोषमाह राजसीति व्याभिश्चेत्सदोषे ॥ ७६ ॥ एनंराजसं ब्रह्मापश्यतिप्रवृत्तिमार्गेनियोजयतीत्यर्थः ॥ ७७ ॥ वैकारिकाः सात्विकाङ्कारजाः सूक्ष्मेणापिसत्त्वेनत्यक्ताः संतः कदाचिन्मुच्यन्त इत्यर्थः अतएव ब्रह्मादीनां तत्त्वज्ञानं श्रूयते छांदोग्यादिषु वैकारिकोङ्कारः जीवः पुरुषोत्तमं कथं गच्छेत् अन्यस्यान्यात्वात् ॥ योगान्जीवस्य ब्रह्मभावो घटत इत्यर्थः ॥ ७९ ॥ अत्रानुभव एव मानयित्याह सुसूक्ष्ममिति सुसूक्ष्मं दुर्गमं तत्त्वेन अनारोपितेन रूपेण संयुक्तं अधिष्ठानमात्रं अथवा ब्रह्मैव चतुर्विंशतितत्त्व रूपोपाधियुतं तदेव त्रिभिर्क्षरैरकारमकारैः संयुक्तं सम्यक्समाहितं उपाधित्योगेन ॥ ८० ॥ एतदेव पु

राजसीतामसीचैव व्यामिश्रे प्रकृती स्मृते ॥ तदात्मकं हि पुरुषं जायमानं विशांपते ॥ ७६ ॥ प्रवृत्तिलक्षणैर्युक्तं नावेक्षति हरिः स्वयं ॥ पश्यत्येनं जायमानं ब्रह्मालोकपितामहः ॥ ७७ ॥ रजसातमसा चैव मानसं समभिप्लुतं ॥ कामं देवाक्रुष्यश्च सत्वस्यानृपसत्तम ॥ ७८ ॥ हीनाः सत्त्वेन सूक्ष्मेण ततो वैकारिकाः स्मृताः ॥ जनमेजय उवाच कथं वैकारिको गच्छेत् पुरुषः पुरुषोत्तमं ॥ ७९ ॥ वद सर्वं यथा हृष्टं प्रवृत्तिं च यथा क्रमं ॥ वेशं पायन उवाच सुसूक्ष्मं तत्त्व संयुक्तं संयुक्तं त्रिभिर्क्षरैः ॥ ८० ॥ पुरुषः पुरुषं गच्छेन्निष्क्रियः पंचविंशकः ॥ एवमेकं सांख्ययोगं वेदाण्यकमेव च ॥ ८१ ॥ परस्परं रागा न्येतानि पांचरात्रं च कथ्यते ॥ एष एकातिनां धर्मो नारायण परात्मकः ॥ ८२ ॥ यथासमुद्रात् स तजलौघास्तमेव राजन् पुनराविशंति ॥ इमे तथा ज्ञानमहाजलौघानां रायणं वै पुनराविशंति ॥ ८३ ॥ एष ते कथितो धर्मः सात्वतः कुरुनंदन ॥ कुरुष्वेनं यथा न्यायं यद्विशक्तो सिभारत ॥ ८४ ॥ एवं हि समहाभागो नारदो गुरवे मम ॥ श्रेतानां यतिनां चाह एकांतगतिमव्ययां ॥ ८५ ॥ व्यासश्चाकथयत्सीत्याधर्मपुत्राय धीमते ॥ स एवायं मया तुभ्यमाख्यातः प्रस्तुतो गुरोः ॥ ८६ ॥ इत्थं हि दुश्चरो धर्म एष पार्थिव सत्तम ॥ यथैव त्वं तथैवान्ये भवंतीह विमोहिताः ॥ ८७ ॥ कृष्ण एव हिलोकानां भावनो मोहनस्तथा ॥ संहारकारकश्चैव कारणं च विशांपते ॥ ८८ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिपर्वणि मोक्षधर्मप० नारायणीये एकांतिकभावे अष्टचत्वारिंशदधिक त्रिंशततमोऽध्यायः ॥ ३४८ ॥ ६३ ॥ ६३ ॥

रुषः पुरुषं गच्छेदित्युच्यते न तत्राप्यप्राप्तृत्वलक्षणो नगरनरवद्भेदोस्ति किंतु पाधिवियोग एव तत्त्वाप्तिरित्यर्थः एवमेकं समुच्चितं सांख्यमालानात्मविवेकः योगश्चिन्तवृत्तिनिरोधः वेदाण्यकं जीवब्रह्माभेदपरंतत्त्वमस्यादिवाक्यजं ज्ञानं ॥ ८१ ॥ पांचरात्रं भक्तिमार्गः परमगुरौ कृतानां वैदिकानां कर्मणामर्पणं एतत्सर्वमेककार्यकारित्वात् समुच्चितमेव न तु विकल्पितमित्यर्थः उपसंहारति एष इति नारायण परात्मकः नारायणनिष्ठः ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ कृष्णाद्वैतं प्रतिपादितं निगमयति कृष्ण एवेति भावनः पालकः ॥ ८८ ॥ इति शांतिपर्वणि मोक्षधर्मप० अष्टचत्वारिंशदधिक त्रिंशततमोऽध्यायः ॥ ३४८ ॥ ६३ ॥ ६३ ॥